

Til lovforslag nr. L 169. Betænkning afgivet af Det Politisk-Økonomiske Udvalg den 9. juni 2005

Betænkning

over

Forslag til lov om de færøske myndigheders overtagelse af sager og sagsområder.

[af statsministeren (Anders Fogh Rasmussen)]

1. Udvalgsarbejdet

Lovforslaget blev fremsat den 11. maj 2005 og var til 1. behandling den 18. maj 2005. Lovforslaget blev efter 1. behandling henvist til behandling i Det Politisk-Økonomiske Udvalg.

Møder

Udvalget har behandlet lovforslaget i 4 møder.

Høring

Et udkast til lovforslaget har inden fremsættelsen været sendt i høring, og statsministeren sendte den 20. april 2005 dette udkast til udvalget, jf. alm. del – bilag 35. Den 13. maj 2005 sendte statsministeren de indkomne høringssvar og et notat herom til udvalget.

Ekspertmøde

Udvalget har onsdag den 8. juni 2005 afholdt et ekspertmøde med deltagelse af professor Ole Espersen og professor Henrik Zahle, der gav en folkeretlig og statsretlig vurdering af lovforslag L 169 og lovforslag L 171.

Spørgsmål

Udvalget har stillet 28 spørgsmål til statsministeren til skriftlig besvarelse, som denne har besvaret.

Samråd

Udvalget har stillet et samrådsspørgsmål til statsministeren til mundtlig besvarelse. Samrådet forventes afholdt tirsdag den 14. juni 2005.

2. Indstillinger og politiske bemærkninger

Et *flertal* i udvalget (V, S, DF, KF, RV, SF og FF) indstiller lovforslaget til *vedtagelse uændret*.

Fólkaflokkurins medlem af udvalget bemærker, at Færøerne og Danmark har indgået en bilateral overenskomst, som træder i kraft den 29. juli 2005 ved »*Lóg um mál og málsøki føroyskra myndugleika at yvirtaka*« som vedtaget af Lagtinget og stadfæstet og kundgjort af lagmanden samt lov om de færøske myndigheders overtagelse af sager og sagsområder, som herved søges vedtaget af Folketinget og stadfæstet og bekendtgjort af dronningen.

Under forhandlingerne om overenskomsten er Færøernes landsstyre og Danmarks regering blevet enige om at respektere hinandens uenighed om forudsætningerne for overenskomsten, som er udformet i lovform, jf. de to ovennævnte tiltrædelseslove.

Forudsætningen for Færøernes beslutning udgør Færøernes folks uafhængelige og vedvarende selvbestemmelsesret, som i al fremtid er en suveræn selvbestemmelsesret i henhold til folke-

retten. Denne forudsætning og bemærkningerne til »*Lóg um mál og málsøki føroyskra myndugleika at yvirtaka*« er selve forudsætningen for vedtagelsen af lovforslaget.

Et *mindretal* i udvalget (EL) vil stemme hverken for eller imod lovforslaget ved 3. behandling.

Et *andet mindretal* i udvalget (TF) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling.

Tjóðveldisflokkurins medlem af udvalget tager afstand fra den politiske, juridiske og økonomiske argumentation samt beskrivelsen af de historiske, nutidige og fremtidige forhold mellem Færøerne og Danmark, der lægges til grund for forslaget, og som gentages i de svar, statsministeren har givet i forbindelse med udvalgsbehandlingen af lovforslaget.

Færøerne har altid udgjort en selvstændig jurisdiktion, og som det er fremført af dr.jur. Ole Espersen under udvalgets eksperthøring, er det færøske folk selvsagt et eget folk og et selvstændigt folkeretssubjekt i henhold til folkeretten.

Tjóðveldisflokkurin kan ikke acceptere, at der i en dansk folketingslov opstilles begrænsninger i det færøske folks og dets folkevalgte repræsentanters og myndigheders kompetence. Specielt skal opmærksomheden henledes på følgende:

- De gentagne henvisninger til den danske grundlov, og specielt til § 19, stk. 1, har ingen historisk baggrund eller gyldighed for færøske myndigheders kompetencer, men er opstået i den historiske magtdeling mellem kongen og Folketinget i dansk forfatningshistorie.
- Bemærkningerne om, at de færøske myndigheder har fået uddeleret »reguldstedende kompetence fra lovgivningsmagten« tilbagevises.
- Det færøske folk og de færøske myndigheder har aldrig fragivet sig retten til at lovgive og handle selvstændigt på følgende områder: statsforfatning, statsborgerskab, Højesteret, udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik samt valuta- og pengepolitik.
- Bemærkningerne og svarene til udvalget fra statsministeren om, at de danske myndigheder om nødvendigt kan iværksætte lovgivning og beslutninger vedrørende statsforfatning, statsborgerskab, Højesteret, udenrigs- sikkerheds- og forsvarspolitik samt valuta- og pengepolitik uden demokratisk accept i Færøerne, har ingen retlig forankring.

- Bemærkningerne til lovforslaget og svarene til udvalget fra statsministeren om de færøske myndigheders manglende ret til at lovgive om det danske sprogs anvendelse på Færøerne er ikke gyldige.

- Valuta- og pengepolitikken i Færøerne er ikke grundfæstet i dansk lovgivning, men retsgrundlaget er forankret i lovgivning, der blev sat i kraft under den midlertidige styrelsesordning før hjemmestyreordningens indførelse.

Det færøske folk og de folkevalgte færøske repræsentanter har aldrig vedtaget den danske grundlov som retsgrundlag for de færøske myndigheders kompetencer og for det færøske folkestyre. Det færøske folks selvbestemmelsesret og de færøske myndigheders kompetencer er forankret i den internationale folkeret, og det færøske folk har aldrig besluttet at indføre nogen indskrænkelse eller begrænsning heraf. Det færøske folk er kun én gang blevet spurgt om sin statsretlige og folkeretlige stilling – i 1946 – hvor et flertal stemte for at oprette Færøerne som selvstændig stat.

Tjóðveldisflokkurin understreger, at det færøske folk har uindskrænket selvbestemmelsesret ifølge den internationale folkeret og i henhold til internationale aftaler og traktater, som Danmark har vedtaget (eksempelvis FN's stiftelsescharter, UNGA resolution 1541 (XV) m.fl.), og at det færøske folk i henhold til international folkeret har retten til ligeværdige forhandlinger om en ordnet og veltilltrettelagt proces i overgangen til fuld selvstændighed.

Lovforslaget om de færøske myndigheders overtagelse af sager og sagsområder må sammen med lovforslag L 171 om det færøske landstyttes indgåelse af folkeretlige aftaler betegnes som et kompetent forsøg fra den danske regering på at forhale den færøske selvstændighedsproces eller stille den i bero. Dette gøres ved at genintroducere statsretlige argumenter om en såkaldt »rigsenhed eller rigsfælleskab«, hvorunder de færøske myndigheders handlemuligheder og kompetencer søges afgrænset. Men der er – ligesom med hjemmestyreordningen fra 1948 – tale om et forsøg på at få en politisk konstruktion af en dansk nationalstat og et dansk enhedsrige omfattende Færøerne, som hverken er historisk berettiget eller fremtidsholdbar.

I det store hele forsøger man at styrke den såkaldte skal omkring det danske rige, som det er

blevet udtrykt fra dansk side. Man foreslår en ordning, der ikke ændrer noget grundlæggende, men kan sælges som et »moderniseret rigsfællesskab« eller en »ny hjemmestyrelov«.

Det er en meget enkel sag i virkeligheden. Det handler om, at færøske myndigheder selvfølgelig skal kunne overtage de områder, som de selv vil forvalte og betale for. Overtagelserne koster ikke Danmark noget, men fører tværtimod til besparelser for Danmark, så vel økonomiske som administrative. Færøerne betaler selvfølgelig selv og opbygger administration og ekspertise. Det kunne være afklaret med en enkel aftale mellem regeringen og de færøske myndigheder.

Men i stedet har man fastholdt, at overtagelserne skal ske igennem en dansk lovgivning, der samtidig forsøger at holde sammen på og fastsætte grænser for en såkaldt enhedsstat. Ifølge lovforslaget fastholder Danmark sin suverænitet og kontrol over de områder, som har størst betydning i det internationale samfund. Lovforslaget opregner områderne statsforfatning, statsborgerskab, Højesteret, udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik samt valuta- og pengepolitik som områder, der ikke kan overtages af færøske myndigheder.

Populært sagt lægges der op til, at Færøerne kan overtage debetsiden, men ikke de vigtige områder på kreditsiden.

Specielt uhensigtsmæssigt er det, at dette sker, samtidig med at Danmark er i færd med at integrere sig mere og mere i den Europæiske Union, mens Færøerne har valgt at stå uden for. De områder, som i de kommende måneder og år er genstand for den øgede unionsudvikling, er præcis de områder, som ifølge lovforslaget ikke skal kunne overtages af færøske myndigheder.

Lovforslaget (sammen med det samtidig fremlagte lovforslag om folkeretlige aftaler L 171) må derfor ses som et udspil fra den danske regerings side for at imødegå en udvikling, hvor opfattelsen af det danske enhedsrige udfordres og opløses, når Danmark lægger beslutningskompetence og politisk koordinering til EU på områder, som Danmark administrerer på vegne af Færøerne.

I en tid, hvor verden forandres og sammenbindes som aldrig før, og hvor nye internationale samarbejdsformer opstår og endnu er i sin vorden, i en tid, hvor en færøsk selvstændighedsbevægelse ved flere følgende valg i Færøerne har

fået klar opbakning til at fortsætte og gennemføre en proces henimod fuld folkeretlig og demokratisk ligestilling, fuldt økonomisk ansvar og selvstændig international deltagelse i den globale udvikling, og i en tid, hvor Færøerne selv er i færd med at udforme forslag og holde folkeafstemning om en færøsk grundlov, er det trist, at lovforslaget bygger på en repetition af gamle statsretlige teorier og juridiske argumenter, som hører hjemme i det 19. århundrede.

Den danske grundlov er grundlaget for det danske folkestyre, som det færøske folk har stor respekt for, og som Danmark har formået at udvikle ind i moderne tid. Det er derfor beklageligt, at det danske folkestyres grundlæggende dokument bruges som politisk begrundelse for begrænsninger i det færøske folkestyre.

Herudover vil Tjóðveldisflokkurin understrege, at disse lovforslag omhandler det færøske folks rettigheder og de færøske myndigheders demokratiske mandat, men de har ikke været genstand for en behørig demokratisk proces. Den danske regering har i forhandlingerne med det færøske landsstyre fastholdt et krav om, at denne folketingslovgivning skulle behandles og godtages i det færøske parlament forud for behandlingen i Folketinget – på trods af landsstyrets ønske om at undgå dette. Den parlamentariske behandling i Færøerne er foregået under et uhørt tidspres, uden nødvendig oplysning, uden folkelig debat og uden at det færøske folk efterfølgende er blevet hørt eller spurgt.

Tjóðveldisflokkurin appellerer til, at lovforslagene forkastes, og at Danmark og Færøerne i stedet griber chancen for at gå forud i det 21. århundredes muligheder for demokratisering og folkelig ligestilling i en mangfoldig verden. Færøerne og Danmark bør i stedet gennemføre nye forhandlinger om en folkeretlig aftale forankret i internationale konventioner og traktater, der fastsætter en ordnet, demokratisk og bæredygtig overgang til fuld selvstændighed for Færøerne – herunder aftaler om fælles samarbejdsområder mellem to ligeværdige og selvstændige folk. En sådan traktat på folkerettens grund kan derefter lægges ud til grundig folkelig debat og folkeafstemning i Færøerne, hvor det færøske folk kan vælge sin egen fremtidige status og sin egen vej til at tage fat om globaliseringens udfordringer.

Inuit Ataqtigiit og Siumut var på tidspunktet for betænkningens afgivelse ikke repræsenteret

med medlemmer i udvalget og havde dermed ikke adgang til at komme med indstillinger eller politiske udtalelser i betænkningen. En oversigt over Folketingets sammensætning er optrykt i betænkningen.

Troels Christensen (V) Pia Larsen (V) Leif Mikkelsen (V) Troels Lund Poulsen (V)
Jens Rohde (V) Kim Christiansen (DF) nfm. Mikkel Dencker (DF) Pia Christmas-Møller (KF)
Anfinn Kallsberg (FF) Helle Thorning-Schmidt (S) Frank Jensen (S) Pia Gjellerup (S)
Kirsten Brosbøl (S) Margrethe Vestager (RV) Ole Sohn (SF) Frank Aaen (EL) fmd.

Høgne Hoydal (TF)

Inuit Ataqatigiit og Siumut havde ikke medlemmer i udvalget.

Folketingets sammensætning

Venstre, Danmarks Liberale Parti (V)	52	Enhedslisten (EL)	6
Socialdemokratiet (S)	47	Tjóðveldisflokkurinn (TF)	1
Dansk Folkeparti (DF)	24	Inuit Ataqatigiit (IA)	1
Det Konservative Folkeparti (KF)	18	Siumut (SIU)	1
Det Radikale Venstre (RV)	17	Fólkaflokkurinn (FF)	1
Socialistisk Folkeparti (SF)	11		

Oversigt over bilag vedrørende L 169

Bilagsnr.	Titel
1	Udkast til tidsplan for udvalgets behandling af lovforslaget
2	Høringssvar og høringsnotat, fra statsministeren
3	Rigsombudsmanden på Færøernes oversættelse af materiale, der er indgået i Lagtingets behandling af sagen, fra statsministeren
4	Revideret udkast til tidsplan for udvalgets behandling af lovforslaget
5	1. udkast til betænkning
6	2. udkast til betænkning

Oversigt over spørgsmål og svar vedrørende L 169

Spm.nr.	Titel
1	Spm. om konsekvenserne af forskellene på bemærkningerne i det forslag, det færøske lagting har behandlet, og det forslag, der behandles af Folketinget, til statsministeren, og ministerens svar herpå
2	Spm. om, hvilke muligheder de færøske myndigheder har for at gennemtvinge en overtagelse af sager og sagsområder, til statsministeren, og ministerens svar herpå
3	Spm. om, hvordan det gejstlige tilsyn med folkekirkens præster skal udøves på Færøerne, når folkekirken fortsat hører under den danske grundlov, til statsministeren, og ministerens svar herpå
4	Spm. om, hvilken betydning det har, at Højesteret er beliggende i Danmark, herunder om der skal udnævnes færøske højesteretsdommere, til statsministeren, og ministerens svar herpå
5	Spm., om Færøerne også skal have euroen som møntfod, hvis Danmark skal, til statsministeren, og ministerens svar herpå
6	Spm. om anerkendelse af det færøske folks selvbestemmelsesret i henhold til folkeretten, til statsministeren, og ministerens svar herpå
7	Spm. om folkenes selvbestemmelsesret i sager vedrørende Færøerne, til statsministeren, og ministerens svar herpå
8	Spm. om afgivelse af selvbestemmelsesretten over statsforfatning, statsborgerskab, Højesteret udenrigspolitik m.v., til statsministeren, og ministerens svar herpå
9	Spm., om bemærkningerne til lovforslaget er uden retlig betydning, til statsministeren, og ministerens svar herpå
10	Spm., om der kan ses bort fra bemærkningerne til lovforslaget for så kun at betragte lovteksten som grundlag for lovgivning, til statsministeren, og ministerens svar herpå
11	Spm. om betydningen af, at lovforslaget ikke omfatter statsforfatning, statsborgerskab, Højesteret, udenrigspolitik m.v., til statsministeren, og ministerens svar herpå
12	Spm. om afgivelse af beslutningskompetence i henhold til grundloven, til statsministeren, og ministerens svar herpå
13	Spm. om Færøernes ønske om militær lovgivning, til statsministeren, og ministerens svar herpå
14	Spm., om Lagtingets beslutninger om statsforfatning, statsborgerskab, Højesteret, udenrigspolitik m.v. vil blive fulgt, til statsministeren, og ministerens svar herpå

Spm.nr.	Titel
15	Spm. om betydningen af pkt. 14 i lovforslagets bemærkninger vedrørende statsforfatningen, til statsministeren, og ministerens svar herpå
16	Spm. om den principielle folkeretlige og statsretlige forskel på lovforslaget og den gældende grønlandske hjemmestyrelse, til statsministeren, og ministerens svar herpå
17	Spm. om overtagelse af kulturområdet, til statsministeren, og ministerens svar herpå
18	Spm. om status for det færøske sprog, til statsministeren, og ministerens svar herpå
19	Spm. om udgifter ved færøsk overtagelse af Vágar Lufthavn, til statsministeren, og ministerens svar herpå
20	Spm. om konsekvenser ved nedkapitalisering af Investeringsfonden for Færøerne med en udbygning af Vágar Lufthavn, til statsministeren, og ministerens svar herpå
21	Spm., om der er nogen juridisk hindring for, at Folketinget kan beslutte at lade de begrænsninger, der fastsættes i § 1, stk. 2, udgå, til statsministeren, og ministerens svar herpå
22	Spm., om der er nogen begrænsning i folketingets kompetence til at vedtage en lov, der anerkender de færøske myndigheders selvstændige kompetence på områderne statsforfatning, statsborgerskab, Højesteret, udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik samt valuta- og pengepolitik, til statsministeren, og ministerens svar herpå
23	Spm. om, hvordan § 4 skal forstås, når det samtidig fremgår af § 1, stk. 2, at lovforslaget ikke omfatter Højesteret, til statsministeren, og ministerens svar herpå
24	Spm. om, med hvilken begrundelse det fastsættes i § 1, stk. 2, nr. 5, at lovforslaget ikke omfatter valuta- og pengepolitik, til statsministeren, og ministerens svar herpå
25	Spm. om (P.22) i bemærkningerne, hvor det nævnes, at det færøske landsstyre skal betale 17,6 mio. kr. til Fællesfonden, til statsministeren, og ministerens svar herpå
26	Spm. om den i spørgsmål 5 nævnte ordning, hvorved det færøske landsstyre også får kompensation, når Fællesfonden sælger aktiver i Danmark, til statsministeren, og ministerens svar herpå
27	Spm. om, at andre tjenesteboliger skal sælges eller købes af det færøske landsstyre, og at provenuet søges henlagt til Dansk-færøsk Kulturfond, til statsministeren, og ministerens svar herpå
28	Spm. om bemærkningerne (P. 17) indebærer en stramning af den gældende hjemmestyrelse, til statsministeren, og ministerens svar herpå

Oversigt over samrådsspørgsmål vedrørende L 169

Samråds-spm.nr.

Titel

A

Samrådssp. om hvorledes bestemmelserne i bemærkningernes § 1, stk. 2, konkret udmøntes i forbindelse med evt. ophævelse af de danske EU-forbehold, til statsministeren